

Virveldyr i Fulufjellet

Trysil kommune

Hedmark

Jon Bekken

Versjon pr. februar 2001

Forord

Våren 2000 ble det fremmet planer om en betydelig utbygging av eksisterende alpinanlegg og hyttefelt i Fulufjellet. Fylkesmannen i Hedmark fant det i samråd med Trysil kommune ønskelig å få sammenstilt den viten som finnes fra før om naturforholdene i området samt å få en økt kunnskap om disse.

Denne rapporten inneholder en oppsummering av tilgjengelig informasjon om forekomstene av pattedyr, fugler, amfibier, krypdyr og fisk i Ljørdalen øst for Ljøra. Rapporten er utarbeidet av biolog Jon Bekken. Vurderingene som framkommer i rapporten på bakgrunn av faktamaterialet står for forfatterens regning. Fylkesmannen ønsker å takke en rekke personer som har bidratt med opplysninger om faunaen i området. Dette gjelder i særlig grad John Egil Bekkevold, Bjørn Tore Bækken, Bjørn E. Foyn, Per Martin Lokholt, Stein Egil Storbæk og Jon E. Swenson.

Hamar, 18. mai 2001

Hans Chr. Gjerlaug
seksjonssjef

Innhold

Forord	1
Innhold.....	2
Innledning	3
Undersøkelsesområde	4
Fisk	6
Krypdyr og amfibier	6
Fuglefauna	7
Våtmarksfugler	7
Hønsefugler.....	7
Spetter	7
Rovfugler/ugler.....	7
Spurvefugler	8
Artsliste/ -kommentarer	8
Pattedyr	13
Forekomst av truede arter	17
Diskusjon og konklusjon	18
Litteratur	19

Innledning

Undersøkellesområdet ligger på østsida av Ljøra i den østre delen av Trysil kommune i Hedmark. Den norske delen av Ljøras nedbørfeltet ble varig vernet mot kraftutbygging gjennom verneplan I for vassdrag ved Stortingsvedtak i 1973.

Det foreligger ingen detaljert beskrivelse av faunaen i området. Opplysninger om viktige viltområder og mer generelle opplysninger om viltet finnes i viltkartet med vedleggsrapport (Fylkesmannen i Hedmark 1987). Naturforhold og brukerinteresser i Ljøras nedbørfeltet er generelt beskrevet av Mobæk (1988). Medlemmer av fugleforeningen i Trysil har årlige ekskursionsjoner til området, bl.a. for å kontrollere reirkasser for fossekall, ugler og tårnfalk. Fuglefaunaen i Smoldalen naturreservat, som ligger like vest for området, er forholdsvis godt undersøkt (Bekken 1998), og gir et godt sammenligningsgrunnlag.

Norsk Zoologisk Forening (NZF) arrangerte i 1996 en pattedyrleir i Ljørdalen, for å bedre kunnskapen om særlig småpattedyrenes forekomst (Gundersen 1999).

I tillegg til det skriftlige materialet som foreligger, finnes det gode kunnskaper om viltet hos mange personer i området. Disse er nevnt i forordet. Feltregistreringene i 2000 ble utført av Kjell Isaksen og Jon Bekken i periodene 27. mai-1. juni, 26.-29. juni og 3.-4. juli.

Ved en vurdering av de ulike viltforekomster kommer en bort i begreper som sjeldenhet og truethet. Truethetskategorier for de ulike arter er gitt i «Nasjonal liste for truede arter i Norge 1998» (Direktoratet for naturforvaltning 1999). For en mer detaljert informasjon om fugleartenes hekkeutbredelse er «Norsk Fugleatlas» (NOF 1994) et godt hjelpemiddel. Statusrapporten for fuglers vinterutbredelse i fylket (NOF-Hedmark 1999) gir også en del informasjon for undersøkelsesområdet. Artsrekkefølge og -navn følger NZF (1976) og NOF (1994).

Den svenske delen av Fulufjellområdet er omtrent tre ganger så stor som den norske, og vernet som naturreservat. Svenske myndigheter har startet arbeidet med å endre verneformen til nasjonalpark, som etter svenske kriterier er en strengere verneform. Planen er å opprette nasjonalpark sommeren 2002.

Litt sør for midten av undersøkelsesområdet ligger Fulufjellet Alpinsenter. Det er i dag to skiheiser og 54 hytter i området. Det er lansert planer for en betydelig videre utbygging. Det er disse utbyggingsplanene som er den direkte bakgrunnen for å utarbeide denne rapporten.

Stedsangivelser med UTM-referanse viser til blått rutenett, EUREF89.

Undersøkellesområde

Beliggenhet og høydeforhold

Undersøkellesområdet ligger i sin helhet i Trysil kommune i Hedmark fylke, helt i øst mot svenskegrensa (figur 1). Kulturlandskapet i Ljørdalen er ikke med i undersøkelsen. Området er snaut 40 km langt og stort sett 6-8 km bredt. Det er avgrenset av riksvei 25 i sør, av riksgrensa mot Sverige i øst og nord, og av Ljørdalen i vest. Høyden over havet varierer fra ca. 410 m o.h. ved Støa til Slottet i Fulufjellmassivet på 1047 m o.h.

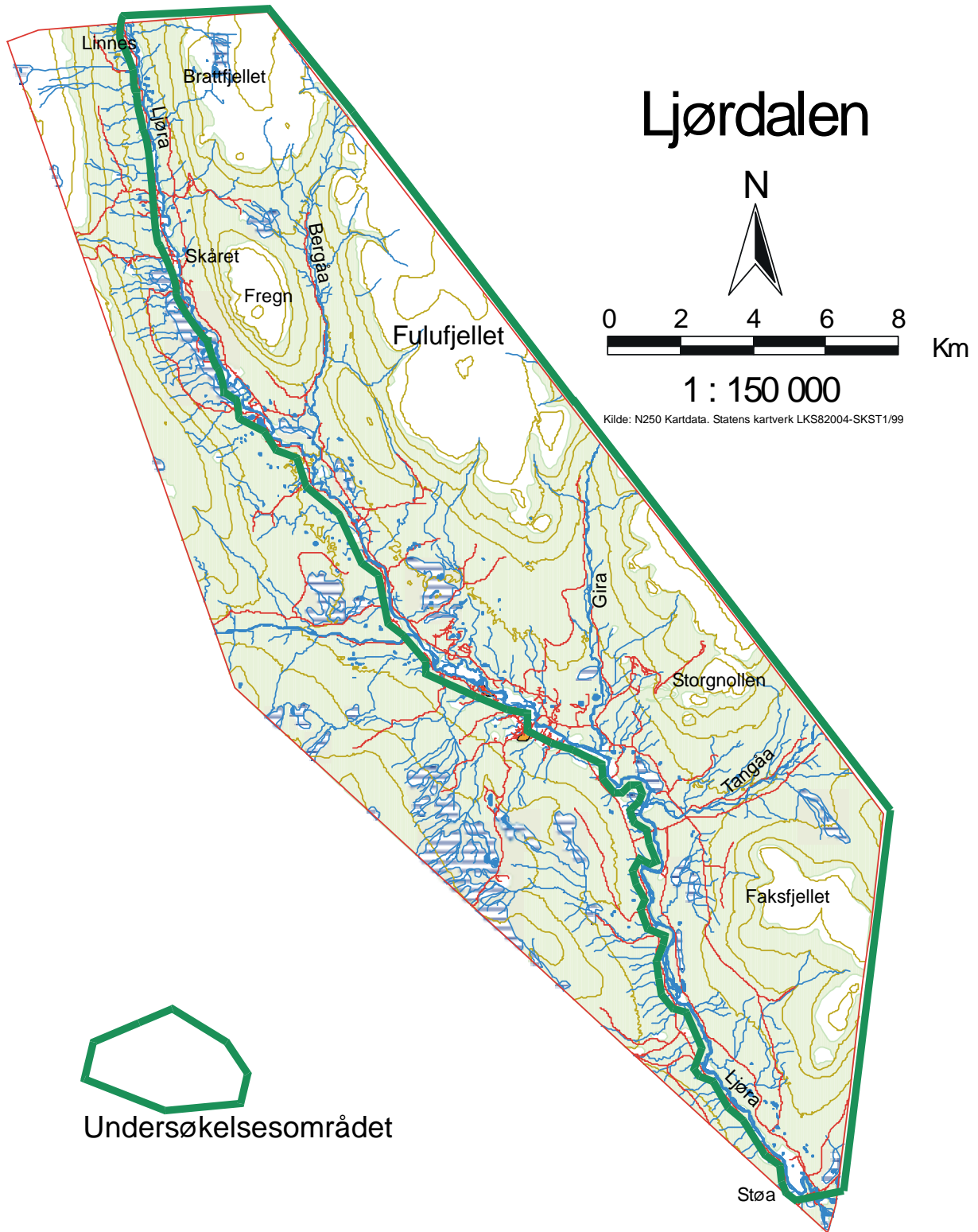
Geologi, landskap og vegetasjon

Berggrunnsforholdene er forholdsvis ensartede i Ljøras nedbørfelt og videre østover i Sverige. Den prekambriske sandsteinen kalles gjerne trysilsandstein, og har ofte en dyp rødlig farge. Sandsteinen er kvartsrik, og følgelig tungt nedbrytbar, og den inneholder lite plantenæringsstoffer. Den gir derfor opphav til et surt og karrig jordsmonn. Noen steder brytes sandsteinen opp av diabasganger, denne bergarten er lettere forvitrelig og mer næringsrik (Mobæk 1988).

Ut fra en naturgeografisk inndeling ligger området innenfor region 33 Forfjellsregionen med hovedsakelig nordlig boreal vegetasjon. Området ligger på grensa mellom underregionene Øvre og Nedre Østerdalen (Nordisk Ministerråd 1983).

Den næringsfattige berggrunnen gir opphav til et plantedekke med et karrig hovedpreg. Fjellvegetasjonen preges av artsfattige heisamfunn. Under tregrensa er det skrinnskog som dominerer, men innslag av grov granskog finnes flere steder. Det er særlig diabas som gir grunnlag for mer krevende og artsrike plantesamfunn, for eksempel under de vestvendte bergene i nord og i Bergådalen.

En detaljert beskrivelse av flora og vegetasjon i området vil etter hvert foreligge (Solstad, in prep.).

Figur 1. Undersøkelsesområdet

Figur 1. Undersøkelsesområdet

Fisk

I Ljøra finnes alle artene nevnt nedenfor, med unntak av regnbueørret. I sidelvne finnes i hovedsak bare ørret. Der ikke annet er nevnt, kommer opplysningene fra Stein Egil Storbæk.

Elveniøye Arten er tidligere påvist i Ljøra, og finnes nok trolig fortsatt.

Ørret Dette er den viktigste art for sportsfiske i Ljøra og sideelvene. Det er et ganske bra fiske her, men Ljøra var enda bedre som fiskeelv før den ble tilpasset fløting på 1960-tallet.

Regnbueørret For minst 15 år siden ble det sluppet regnbueørret i Asploken UH 823 965.

Denne ble senere fjernet ved garnfiske (John Egil Bekkevold). Arten kan sikkert være satt ut i andre tjern også.

Sik Arten forekommer trolig nederst i Ljøra, siden den er satt ut i elva på svensk side.

Harr Vanlig art i Ljøra.

Gjedde Vanlig art i stilleflytende partier av Ljøra.

Ørekyt Vanlig art i Ljøra og i mange tjern.

[Ål Arten gikk tidligere opp i de svenske elvene og nådde helt hit opp. Imidlertid har kraftverk og industridemninger gradvis gjort det vanskeligere for arten. Den er ikke sett etter 1960-tallet.]

Lake Vanlig art i stilleflytende partier av Ljøra.

Abbor Vanlig art i stilleflytende partier av Ljøra og i mange tjern.

Steinsmett Denne lille ferskvannsulka finnes i området.

Krypdyr og amfibier

Under pattedyrleiren i 1996 ble observasjoner av disse artene notert. Under feltarbeidet observerte vi firfisle og frosk flere steder.

Liten salamander I Asploken UH 823 965 observerte John Egil Bekkevold salamander i 1993, uten at arten ble bestemt. Det dreier seg mest sannsynlig om denne arten. Det finnes ikke fisk her i dag, men for minst 15 år siden ble det sluppet regnbueørret. Denne ble fjernet ved garnfiske.

[Padde En hunn ble observert ved Storkjøltjønna UJ 793 045 i perioden 27.7.-3.8.1996 (Gundersen 1999). Funnstedet ligger 300 m vest for Ljøra, og det er svært sannsynlig at arten også finnes på østsida.]

Frosk Synes å forekomme vanlig i området, ble sett mange ganger under feltarbeidet i 2000.

Spissnutefrosk Arten ble uventet nok påvist tre steder under pattedyrleiren i perioden 27.7.-3.8.1996; ved Gira UJ 782 078, ved Strand UJ 753 095, og ved Bjørneby UJ 723 139 (Gundersen 1999). Dette synes å være de nordligste funnene så langt av denne arten i Hedmark.

Firfisle Synes å forekomme vanlig i området, ble sett mange ganger under feltarbeidet i 2000.

Hoggorm Arten finnes spredt over store deler av området. På solrike steder i Bjønnåsen sees den regelmessig. Særlig om våren sees den også jevnlig på skogsbilveiene i sørligste tredel av området. Den 11.7.1998 ble to ind. sett i Bergådalen (B.T. Bækken, J.E. Bekkevold pers.medd.). Ved Stortjønna UJ 783 084 ble et dødt ind. funnet i perioden 27.7.-3.8.1996 (Gundersen 1999).

Fuglefauna

Tilsammen er det påvist, eller det er svært sannsynlig at 97 fuglearter forekommer i området. Disse er listet opp med kommentarer til slutt i kapitlet. I tillegg kommer hubro, som tidligere forekom her. Fuglefaunaen i området må sies å være omtrent som forventet for de østlige deler av Hedmark.

Våtmarksfugler

Mangelen på større myrarealer og sjøer bidrar til at denne gruppen er svakt representert. I tillegg til gråhegre og trane er sju andefugler, åtte vadefugler og to måkearter påvist. Av disse antas krikvand, stokvand, kvinand og alle åtte vadefuglene å hekke. Mest vanlig av vadefuglene er strandsnipe, som holder til langs de større elvene, og heilo og småspove som hekker i fjellet. De andre forekommer i beskjedne antall.

Hønsefugler

Alle de fem hønsefuglartene man kan forvente, forekommer i området. Kanskje med unntak av orrfugl, forekommer alle i ganske beskjedne antall. For storfugl er både leiker og dagområder påvirket av bestandsskogbruket, men det er fortsatt kjent flere leiker, så langt man vet av beskjeden størrelse. Fjellrypa er fåtallig, men ble under feltregistreringene observert både i Faksfjell og på Storgnollen.

Spetter

Det er påvist fem hekkearter i området, og i tillegg observeres gråspett som vintergjest. Vi registrerte flaggspett hyppigst, og påviste tre hekkinger. Svartspett og tretåspett er også regelmessige hekkefugler. En lokal konsentrasjon av hullrugere ble registrert på vestsida av Girdalen, med fem spettearter på et lite område. Vendehals og dvergspett ble påvist her i slutten av mai, og må antas å hekke. Området er rikt på levende og tørre bjørker og osper som er satt igjen ved hogst, slik at spetter har egnede nærings- og trommetrær, og hullrugere generelt har god tilgang på reirplasser.

Rovfugler/ugler

Både rovfugler og ugler er middels godt representert, med et moderat antall arter. Gruppene er ikke spesielt godt undersøkt. Kongeørn har en fast hekkeplass i området. Flere par fjellvåk hekker i gode smågnagerår, mens spurvehauk, musvåk og dvergfalk antas å være fåtallige og kanskje mer uregelmessige hekkearter. Tårnfalken har etter alt å dømme økt mye i antall i kommunen de siste årene, etter at den har begynt å hekke i spesialkasser. I undersøkelsesområdet hekket det første paret i en slik kasse i 1997, året etter var det ti par. I 2000 hekket 11

par. Før kasseprosjektet startet, var det kjent flere naturlige hekkeplasser i bergvegger, som har vært brukt år om annet.

Spurveugle og perleugle er regelmessige hekkearter, mens haukugle er en sjelden hekkefugl. Den eneste kjente hekking av arten i Hedmark i år 2000 fant sted her. Hubro ser ut til å ha blitt helt borte, mens hornugle antas å hekke i smånagerår.

Spurvefugler

Spurvefuglfaunaen er forholdsvis artsrik, men mange av artene, særlig blant sangerne, har en svært sparsom forekomst. Spurvefuglsamfunnet ligner på det som er kjent i det nærliggende Smoldalen naturreservat (Bekken 1998). I artsomtalen nedenfor er det for mange arter angitt hvor mange observasjoner som ble gjort under feltarbeidet. Disse tallene er bare en grov antydning av hvor vanlig arten er, siden artene har ganske ulik oppdagbarhet, avhengig både av lydytringer og om de er aktive, sitter skjult/eksponert, osv.

Artsliste/ -kommentarer

Observatører: BB: Bjørn Tore Bækken JB: John Egil Bekkevold
 BF: Bjørn E. Foyen SS: Stein Egil Storbæk

Gråhegre Sees av og til langs dalen (JB). Under feltarbeidet observerte vi et ind. 4.7. i flukt over Gjermundsmyra.

Sangsvane Arten er de siste årene sett stadig oftere, særlig i Ljøra om våren (JB). Under feltarbeidet et par 31.5. i Sisseltjern. Disse var unge fugler med grått i fjædrakta.

Brunnakke Sees under trekket i Ljøra (BB). Hørt 28.5. ved Lintjerna, skremt opp sammen med andre ender.

Krikkand Vanligste andeart sammen med kvinand. Sett i Ljøra og i ni tjern fordelt på hele området. Ungekull ble sett i Lintjern i sør, i tjern ved veien ved Bråtåfallet, i åa lengre opp i Bergådalen, og i dødisgroper helt i nord. Det felles 50-60 ender i dalen hver høst, ca. 90 % av dem i Ljøra. De fordeler seg på omtrent like mange krikkand og kvinand, og noen få stokkand (SS).

Stokkand Sett tre steder under feltarbeidet: To ind. skremt opp i Lintjern 28.5., et par ved Tangåkoia 31.5., og 5 hunnfargede fugler i Asploken 26.6. Jaktutbytte, se krikkand.

Toppand Bare en litt usikker observasjon 28.5. av 4 ind. som lettet fra Lintjern i sør foreligger. Det er sannsynlig at arten forekommer fåtallig, særlig under trekket.

Kvinand Vanligste andeart sammen med krikkand. Sett i Ljøra og i sju tjern fordelt på hele området. Mest tallrik (6-7 ind.) ved utløpet av Tangåa. Ungekull sett i Lintjern og i dødisgrop vest for Brattfjellet. Jaktutbytte, se krikkand.

Laksand Arten sees regelmessig langs Ljøra (BB, SS). Under feltarbeidet ble 1-2 ind. sett tre steder langs Ljøra, og en hunn sett i flukt over Stortjern UJ 7808. Det er sannsynlig at arten hekker i hovedvassdraget, men trolig ikke i sideelvene.

Hønsehauk Det ble lett etter arten i gammel, høyvokst skog, men uten hell. Et ribb av fiskemåke ble funnet 26.6. i tett skog på vestsida av Stormorgnollen. Det er sannsynlig at dette var et sportegn etter hønsehauk. Den sees av og til i Ljørdalen, bl.a. jaktende

- seinhøstes på en fôrplass ved Bekkely nord for sentrum (JB). BB har sett arten i hekketida i Näs fjäll-området på svensk side, øst for Faksfjell, og han mener det er sannsynlig at arten hekker i undersøkelsesområdet, helst i søndre del.
- Spurvehauk** Arten er registrert som vinterfugl i kvadratmilrute UJ 70 Ljørdalen sentrum (NOF-Hedmark 1999). Arten hekker mange steder i Trysil (NOF 1994), og det er sannsynlig at den også hekker i undersøkelsesområdet.
- Musvåk** En våk som ble sett 1.6. i sørøstenden av Bjønnåsen var ikke en fjellvåk, men det kan ikke helt utelukkes at det var en vepsevåk. Ifølge Norsk FugleAtlas (NOF 1994) er arten funnet hekkende i kvadratmilrute UJ 62 Linnes, som dekker begge sider av Ljøra. På 1970-tallet ble musvåk funnet hekkende i undersøkelsesområdet, i en hammer som fjellvåken normalt bruker som reirplass i smånagerår (BB).
- Fjellvåk** Ikke sett under feltarbeidet. Arten har vært svært sparsomt forekommende i hele kommunen på 1990-tallet. Den har hekket i fire bergvegger/hammerer i området, for eksempel to hekkinger i 1984 og den sist kjente i 1990 (Fylkesmannen i Hedmark 1987, BB).
- Kongeørn** Arten har én fast hekkeplass i området. Ifølge Martin Skåret etablerte den seg her på 1960-tallet. Det finnes tre alternative reir. Vellykkede hekkinger er konstatert i 1979, 1980, 1982, 1983, 1990, 1995, 1997 og 1999, hvert år med én unge. I 2000 startet hekkingen på normal måte, men ble oppgitt underveis (BB). Dette er ingen uvanlig foreteelse hos arten, og kan ha mange årsaker. Kanskje er næringsmangel den mest nærliggende grunnen. Under elgjakta oppsøker fuglene slakteplasser, nord i området ser det ut til at to familier kan ha tilhold om høsten (SS).
- Tårnfalk** Det er kjent flere naturlige hekkeplasser i bergvegger, som har vært brukt år om annet, for eksempel Styggskora ved Storgnollen i 1980, og Fregn i 1990. Arten ble sett fem ganger under feltarbeidet i 2000. Tårnfalken har etter alt å dømme økt mye i antall i kommunen de siste årene, etter at den har begynt å hekke i spesialkasser. I undersøkelsesområdet hekket det første paret i en slik kasse i 1997, etter det har antallet økt gradvis til 14 par i 2000. I hogstflatelandskapet er det nok mat til at falkene får fram unger også i år med lite smånagere (BF, BB).
- Dvergfalk** Arten ble ikke sett under feltarbeidet. Et kull ble for noen år siden merket like vest for elva nord for Ljørdalen sentrum, og det er sannsynlig at arten år om annet også hekker øst for elva (BB).
- Jerpe** Arten forekommer i egnede biotoper. BB har sett arten, også kull, flere steder i 1998-99. Under feltarbeidet i 2000 svarte en hann på lokking vest for Stormorgnollen, og en hunn med minst en flygedyktig unge ble støkt opp sørvest for Brattfjellet UJ 684 243. Jeger- og fiskerforeningen har fredet arten i Ljørdalen (SS).
- Lirype** Vi hadde i 2000 kontakt med arten ved Fulnebbekken innerst i Girdalen (en stegg og et ribb) og nord for n Gnollen (to stegger). De beste rypeområdene er nord i området langs svenskegrensa. Arten er fredet fra Fregn og nordover (SS).
- Fjellrype** Litt overraskende traff vi på arten to steder, et litt engstelig ind. 27.5. på toppen av Skarvdøra i Faksfjellet, og en stegg 29.6. på toppen av Storgnollen. Ved et raskt søk i sistnevnte område lyktes det ikke å støkke opp høne/kull. Jeger- og fiskerforeningen kunne bekrefte at det finnes noen få fjellryper i området (SS).
- Orrfugl** Vi hørte spill 27.5. i område Faksbekken, og på Hamarsjøskaftet ble en hane støkt opp. Ellers bare funn av ekskrementer. Jeger- og fiskerforeningen melder at arten var tallrik fram til 1997, da ble det felt 40 orrfugl i Ljørdalen. I 1999 ble det bare felt 2-3 fugler. I hvert fall fire leiker er kjent, trolig med få fugler i dag (SS).
- Storfugl** Under feltarbeidet ble to gammeltiurer støkt like øst for Ljørdalen sentrum. Ellers ble ekskrementansamlinger funnet flere steder. Under nøkkelbiotopregistreringer 1997-

- 98 i Statskogs områder i Ljørdalen, som også omfatter areal vest for dalen, ble arten sett ca. 20 ganger (Solås 2000). Til tross for at røy har vært fredet i nesten 20 år, har området en beskjedent stamme - det felles bare 2-3 tiurer hver høst. Det er tegn som tyder på en liten oppgang i 2000. Flere leiker med opptil 10 fugler er blitt hogd i nyere tid, og mange dagområder har lite eller ingen eldre skog igjen. Det synes å være kjent 5-6 leiker hvor det fortsatt spiller 1-5 fugler (SS, JB).
- Trane** Arten sees i hoveddalen under vårtrekket, men hekkeområder er ikke kjent. Et av de sikreste steder å se trane er på fellesbeitet ved Støa (BB, JB).
- Heilo** Arten er regelmessig hekkefugl i snaufjellet. Tettheten synes å være lav, kanskje med unntak av Brynflået, hvor tre par varslet på en linje på 2 km.
- Enkeltbekkasin** En fåtallig art fordi det finnes lite egnet våtmark i området. Vi registrerte spillende fugler 27.5. ved Tektstjern UJ 7806 og 29.5. nordvest for Orrleiktjern UJ 7906.
- Rugde** Arten finnes i hoveddalførene, vi registrerte rugdetrekk ved Grunnfosgnollen og Tangåkoia, og ved Måsåvegkoia og Snekkerpervelta i Girdalen.
- Småspove** Arten er regelmessig hekkefugl i snaufjellet. Tettheten synes å være forholdsvis lav.
- Gluttsnipe** Hørt og sett ti steder, noen med kort avstand, slik at det nok kan dreie seg om samme par. Sannsynlige hekkeområder er Bergulvkjølen helt i sør, område Tangåkoia/Sloen, område Langtjern/Sisselkjølen/Tukkukjølen, og langs Ljøra ved Fregn.
- Skogsnipe** Registrert i fire delområder langs hoveddalen, hyppigst langs nedre del av Tangåa/område Tangåkoia.
- Grønnstilk** Kun registrert på Bergulvkjølen helt i sør, hvor et par varslet 26.6.
- Strandsnipe** Forholdsvis vanlig hekkefugl langs Ljøra og sideelvene. Også i tjernet Asploken i sør ble arten registrert.
- Hettemåke** Bare sett 28.5., ett ind. over dammene på Bergulvkjølen helt i sør.
- Fiskemåke** Enkeltind. sett 26.6. ved Lintjern i sør og 3.-4.7. langs Bergådalen. Et ribb funnet 26.6. i tett skog på vestsida av Stormorgnollen.
- Ringdue** En forholdsvis fåtallig hekkefugl, registrert ni ganger under feltarbeidet.
- Gjøk** Arten synes å forekomme middels vanlig både i skog- og fjellområder, registrert 18 ganger under feltarbeidet.
- [Hubro Det er kjent to gamle hekkeplasser for arten (Fylkesmannen i Hedmark 1987). Hubro synes ikke å være hørt i denne del av Trysil etter 1960-tallet (BB).]
- Haukugle** Arten har hekket fåtallig her som ellers i høyereliggende deler av fylket. Etter den store invasjonen høsten 1983 hekket arten over store deler av Sør-Norge, og også en rekke steder i Trysil. Etter dette avtok antallet forholdsvis raskt. I 1994 ble det funnet tre hekkende par i undersøkelsesområdet. Det ene paret hadde 8 unger i et svartspetthull øst for Skåret 23.5. I 2000 fikk et par fram fem unger i Bergådalen, den eneste kjente hekking i fylket dette året (BF, BB).
- Spurveugle** Det er grunn til å tro at arten hekker. Spurveugle er flere ganger sett jaktende på fôrplass i Ljørdalen, senest vinteren 1998/99 (JB), og vårsang er hørt i undersøkelsesområdet (BB).
- Hornugle** Ifølge Norsk Fugleatlas (NOF 1994) er arten funnet hekkende i kvadratmilrutene UJ 62 Linnos og UJ 70 Ljørdalen sentrum. Begge rutene dekker begge sider av Ljøra, men det er altså svært sannsynlig at arten hekker i området i gode smågnagerår. BB nevner hekking ved Skåret vest for elva i 1984.
- Perleugle** Arten hekker i området, forholdsvis vanlig i gode smågnagerår (BF, BB).
- Tårnseiler** Synes å være en fåtallig art i Ljørdalen, sett fire ganger under feltarbeidet, med maks. 10 ind. ved Tangåas utløp 29.5.

- Vendehals Bare registrert i ett område; et til to ropende ind. 31.5. på sørsida av Girstakken UJ 777 126. Ikke observert ved nytt besøk 30.6.
- Gråspett Arten sees i Ljørdalen, i det minste i vinterhalvåret. Ved Bekkely nord for sentrum var et ind. jevnlig gjest på førplassen vinteren 1998/99 (JB), og den er også sett på førplass på østsida like nord for sentrum (Per Martin Lokholt). Registrert som vinterfugl i rute UJ 70 i VinterAtlas-prosjektet (NOF-Hedmark 1999).
- Svartspett Arten synes å finnes fåtallig i området: I 1979 påviste BB hekking sørøst for nåværende Ljøratunet. I 2000 ble arten sett/hørt langs Hammarsjøbekken, ved Orrleiktjern og vest for Fregn, ellers ble gamle reirhull og hakkemerker sett en rekke steder.
- Flaggspett Reir med unger ble funnet på vestsida av Hammarsjøskaftet og i alpinanlegget like sør for toppen av skiheisen, og på sørsida av Girstakken UJ 777 126 ble en voksen sett sammen med en utfløyet unge. Sportegn i form av spettesmier ble sett en rekke steder.
- Dvergspett Et trommende ind. 31.5. på sørsida av Girstakken UJ 776 125. Ikke sett ved leting i området 30.6.
- Tretåspett Bare sett én gang under feltarbeidet: To, muligens tre ind., 31.5. på sørsida av Girstakken UJ 777 126. Ikke sett ved leting i området 30.6. Ifølge JB sees arten ikke så sjelden, og fugleforeningens medlemmer har funnet den hekkende i Girdalen og i Bergådalen (BB). Fuglekjenner og ringmerker Martin Skåret har omtalt arten som vanligere enn flaggspett i Ljørdalen. BB fant et reir i gran i Bergådalen i 1984, med 3 unger den 16.6. Under nøkkelbiotopregistreringene i Statskogs områder i Ljørdalen, som også omfatter areal vest for dalen, ble arten sett ca. 10 ganger (Solås 2000).
- Sandsvale Ikke sett under feltarbeidet. Ifølge Norsk FugleAtlas (NOF 1994) er arten funnet hekkende i kvadratmilrute UJ 70 Ljørdalen sentrum. Ruta dekker begge sider av Ljøra, men det er altså svært sannsynlig at arten i det minste jakter insekter i området.
- Låvesvale Sett fire ganger under feltarbeidet, maks. antall ca. 10 ind. 31.5. ved Lomtjerna UJ 7411.
- Taksvale Bare sett ved Tangåas utløp 29.5.; 3 ind.
- Trepiplerke Svært vanlig hekkefugl, 56 registreringer i ulike deler av området.
- Heiplierke Jevnt fordelt hekkefugl i fjellet.
- Gulerle Fåtallig hekkefugl i myrområder; varslende ind. registrert seks steder. Fellesbeitet ved Støa og engene ved utløpet av Tangåa synes å være gode biotoper.
- Vintererle Arten er flere år funnet hekkende langs Bergåa, og arten er også sett langs Gira og Tangåa (BF, BB). Under feltarbeidet ble et ind. sett den 30.5. langs Tangåa ca. 2,5 km fra utløpet.
- Linerle Fåtallig art; bare registrert fire steder, ved Tangåas utløp, lengre opp langs åa, ved hytter ved Litletjern, og ved Fregnsætra. Trolig mer vanlig hekkefugl i hoveddalen.
- Sidensvans En flokk på 10-15 ind. ble sett i Bergådalen 16.4.1987 (BB). Arten sees omtrent årvisst seinhøstes i Ljørdalen (Per Martin Lokholt).
- Fossefall Sett langs Tangåa, Gira og Bergåa, og langs bekk vest for Bergådalen, UJ 718 238. Det er satt opp mange kasser for arten, og antallet hekkende par bruker å være ca. 10 (BF).
- Gjerdsmett Arten ble registrert 12 ganger, bl.a. langs Tangåa, i området ved alpinksenteret, og i Bjønnåsen.
- Jernspurv Middels vanlig art, registrert 20 ganger under feltarbeidet.
- Rødstrupe Ganske vanlig art i gran- og blandingsskog, registrert 31 ganger.
- Rødstjert Ganske vanlig art, helst i den åpne, høydepregede furuskogen, registrert 37 ganger.
- Buskskvett Arten hekker på hogstflater og på de store, åpne flatene i alpinksenteret. Tilsammen 17 registreringer.

- Steinskvett Arten hekker i åpen lavfuruskog, i blokkmark og i fjellet, tilsammen registrert 15 ganger.
- Ringtrost Fåtallig hekkefugl. Vi registrerte varslende fugler på nordøstsida av Hammarsjøskaftet, og på begge sider av Storgnollen; i Styggskora og mot Steinknøsen. Fugleforeningens medlemmer har tidligere registrert arten i Fregn, Girdalen og Styggskora (BB).
- Svarttrost Fåtallig hekkefugl, registrert 8 ganger, bl.a. ved Tangåkoia, toppen av alpinanlegget, og i de vestvendte liene av Bjønnåsen, Fregn og Brattfjellet.
- Gråtrost Registrert bare 5 ganger. Arten viste hekkeatferd ved fellesbeitet i sør, ved Fregnsætra, og i Bergådalen nedenfor utløpet av Slottsbekken.
- Måltrost Ganske vanlig art i gran- og blandingskog, registrert 34 ganger.
- Rødvingetrost En sjelden fugl i området, hørt ved Tangåkoia, to steder nær alpinsenteret, og ved Gjermundsmyra sør for Fregn.
- Duetrost Fåtallig hekkefugl, registrert 10 ganger i furuskog fra Stormorgnollen/Faksfjell og nordover til Brattfjellet.
- Møller En ganske fåtallig art, hørt 8 steder, helst i områder med ungskog.
- Hagesanger En art som krever frodige leveområder, gjerne med tett lauvkratt. Bare påvist to steder, nord for Tangåkoia, og i Bergådalen på gammel lauvrik hogstflate nedenfor utløpet av Slottsbekken.
- Munk En art som foretrekker frodige lier med høyt innslag av lauvskog. Registrert 3 steder; i vestlia av Bjønnåsen, i vestlia av Fregn, og i Bergådalen på gammel lauvrik hogstflate nedenfor utløpet av Slottsbekken.
- Bøksanger Arten ble registrert syngende og varslende to steder like nord for alpinsenteret, UJ 811 095 og 807 092, og syngende ved Bjørnmørsætra UJ 740 146. Alle lokalitetene hadde høystammet furuskog.
- Gransanger Sjelden art; to korte sangstrofer hørt i vestlia av Fregn den 1.6.
- Løvsanger Den vanligste art i området, 142 registreringer fra dalbunnen til de øverste bjørkekrullene i fjellet.
- Fuglekonge Vanlig art i både gran- og furuskog, registrert 41 ganger.
- Gråfluesnapper En ganske fåtallig art, registrert 13 ganger.
- Svarthvit fluesnapper Ganske vanlig art, særlig i områder med osp med reirhull, registrert 31 ganger.
- Granmeis Middels vanlig art, registrert 21 ganger under feltarbeidet.
- Toppmeis En ganske fåtallig art, registrert 8 ganger.
- Svartmeis Uventet sjelden; bare registrert én gang, syngende i vestlia av Fregn den 1.6.
- Blåmeis En sjelden art i området, bare én registrering, et kull i Bergådalen UJ 712 220. I kulturlandskapet i Ljørdalen er arten sikkert et fast innslag.
- Kjøttmeis Ti registreringer, gjerne ved koier, hytter og i ospeområder.
- Spettmeis Arten opptrer i utkanten av området; sees regelmessig på fôrplass på østsida nord for sentrum (Per Martin Lokholt), og er også registrert under VinterAtlas-prosjektet (NOF-Hedmark 1999).
- Trekryper Bare sett én gang under feltarbeidet, en sannsynlig familiegruppe 29.6. 300 m øst for Furuknøsen. Den er også registrert som vinterfugl i rute UJ 70 Ljørdalen sentrum i VinterAtlas-prosjektet (NOF-Hedmark 1999).
- Nøtteskrike Ikke sett under feltarbeidet, men JB har den jevnlig på forplass ved Bekkely nord for sentrum, og han har også sett den i skogen på begge sider av dalen.
- Lavskrike Arten synes å være en fåtallig hekkefugl: En til to fugler ble sett 5 ganger under feltarbeidet i 2000. BB nevner to ind. øst for Skåret 9.7.1984. Under nøkkel-

- biotopregistreringene i Statskogs områder i Ljørdalen, som også omfatter areal vest for dalen, ble arten sett ca. 5 ganger (Solås 2000).
- Skjære Arten er nokså strengt knyttet til bebyggelse, og ble bare registrert øst for elva ved dødisgropene ved Nes helt i nord.
- Nøttekråke Under invasjonen av sibirnøttekråker høsten 1995 ble arten sett nesten over alt på Østlandet. Et ind. i Bergådalen den 14.10. (BB).
- Kråke Registrert bare 3 ganger, ved Lokholt nær sentrum, ved elgkadaver nord for alpinsenteret, og i Brattfjellet, her trolig en familie.
- Ravn Uventet nok ikke sett under feltarbeidet. Fugleforeningens medlemmer har sett arten jevnlig bl.a. i Bergådalen, og de har registrert mulig hekking i Brattfjellet (BF, BB).
- Bokfink Svært tallrik art, 83 registreringer under feltarbeidet.
- Bjørkefink Svært tallrik art, 99 registreringer under feltarbeidet.
- Grønnsisik Svært vanlig art, 56 registreringer under feltarbeidet.
- Gråsisik Arten ble registrert 5 ganger. Arten kan variere svært mye fra år til år. Under registreringer i Smoldalen i 1996 var denne den helt dominerende arten (Bekken 1998).
- Korsnebb sp. Ubestemte korsnebbet ble registrert 12 ganger, ofte i form av småflokker. Et par som 31.5. matet unger sør for Girstakken UJ 777 126 var sannsynligvis furukorsnebb.
- Dompap Uventet lite å se til denne arten; tre registreringer, alle i Bjønnåsen den 1.6.
- Snøspurv En hunn 26.3.1991 på Storhammaren i Bergådalen (BB). En må regne med at denne fuglen var på trekk.
- Gulspurv Fire registreringer; ved fellesbeitet i sør, på hogstflater vest og nordvest for Fregn og ved dødisgropene helt i nord.
- Sivspurv Arten ble registrert syngende/varslenende to steder; ved Lintjern i sør, og i våtmark ved Tangåkoia.

Pattedyr

Observatører: BB: Bjørn Tore Bækken JB: John Egil Bekkevold
BF: Bjørn E. Foyen SS: Stein Egil Storbæk

Artsnavn og -rekkefølge følger NZF (1976). For småpattedyr (spissmus, flaggermus og smånagere) er nesten alle opplysningene hentet fra Gundersen (1999). I forbindelse med Norsk Zoologisk Forenings pattedyrleir i 1996 ble det fanget spissmus og smånagere ved nedre del av Tangåa UJ 8004, ved Stortjønna UJ 7808, ved Bjørneby UJ 7213, og ved Flaten UJ 7016. De tre første fangststedene ligger i undersøkelsesområdet, mens sistnevnte lokalitet ligger kloss inntil Ljøra på vestsida av elva. Det ble fanget med fem ulike felletyper, og fangsten ble 46 spissmus og 4 smånagere. Det var altså svært lav smånagertetthet denne sommeren.

Dvergspissmus Under pattedyrleiren i 1996 ble det fanget 7 ind. av denne arten. Det ble samtidig fanget 38 ind. av vanlig spissmus, noe som antyder forholdet mellom disse artene. Samme år ble rester av 2 ind. funnet i ei perleuglekasse ved Linnes UJ 670 275, 100-200 m vest for undersøkelsesområdet (Gundersen 1999).

Taigaspissmus De to første funn av dette pattedyret i Skandinavia ble gjort i 1968 i Trysil, ett ind. ca. 1 km nord for Jordet, og 3 ind. på norsk side ved Långflon (Nilsson 1971).

- Senere er arten også påvist i Stor-Elvdal (Bekken 1991, Tellesbø 1997). I 1996 ble rester av et ind. funnet i ei perleuglekasse ved Linnes UJ 670 275, 100-200 m vest for undersøkelsesområdet (Gundersen 1999). Det er sannsynlig at arten finnes på begge sider av Ljøra.
- Vanlig spissmus** Den mest tallrike spissmusart, her som ellers. Under pattedyrleiren i 1996 ble det fanget til sammen 45 spissmus, av disse var 38 denne arten. Samme år ble rester av 17 ind. funnet i ei perleuglekasse ved Linnes UJ 670 275, 100-200 m vest for undersøkelsesområdet (Gundersen 1999).
- Vannspissmus** En forholdsvis fåtallig art, her som ellers. Under pattedyrleiren i 1996 ble det den 28.7. fanget et ind. ved Stortjønna UJ 7808. Samme år ble rester av 2 ind. funnet i ei perleuglekasse ved Linnes UJ 670 275, 100-200 m vest for undersøkelsesområdet (Gundersen 1999).
- Vannflaggermus** Arten ble påvist flere steder i Trysil under pattedyrleiren i 1996 (Gundersen 1999). Det er sannsynlig at den opptrer regelmessig i hvert fall langs Ljøra.
- Brandtflaggermus** Under pattedyrleiren i 1996 ble et ind. fanget med nett 1.8. ved en låve på Sagmoen UH 835 934, like sør for Støa. Her fløy flere ind. ut og inn, se under (Gundersen 1999). Det er sannsynlig at arten også finnes i undersøkelsesområdet.
- Ubestemt brandt-/skjeggflaggermus** De to formene er nylig skilt ut som to arter. Under pattedyrleiren i 1996 ble minst 14 ind. påvist ved hjelp av flaggermusdetektor i område Sagmoen UH 835 934, like sør for Støa. Det er sannsynlig at artsparet også finnes i undersøkelsesområdet. Dyrene fløy ut og inn av en låve nattestid. Et ind. ble fanget i nett og med sikkerhet bestemt til brandtflaggermus, se denne (Gundersen 1999).
- Nordflaggermus** Dette er den klart vanligste flaggermus i Hedmark og i Trysil, og den antas å være vanlig langs Ljøra og innover i dalene mot øst.
- Skimmelflaggermus** Under pattedyrleiren i 1996 ble arten påvist ved hjelp av flaggermusdetektor tre steder i /nær området; ved Ljøra sør for Tangåa UJ 797 045, i Ljørdalen tettsted UJ 758 082, og ved Bjørneby UJ 723 139 (Gundersen 1999).
- Langøreflaggermus** Under pattedyrleiren i 1996 ble arten påvist ved hjelp av flaggermusdetektor ved Sagmoen UH 835 934, like sør for Støa (Gundersen 1999). Det er sannsynlig at arten også finnes i undersøkelsesområdet.
- Hare** Sett fire ganger under feltarbeidet, ellers ble ekskrementer sett en rekke steder. Mens det var lite hare på begynnelsen av 1990-tallet, har området nå en stabil og ganske bra stamme. Ca. 60 harer felles i Ljørdalen hver høst (SS).
- Ekorn** Arten synes å være ganske vanlig; konglegnag ble sett flere steder under feltarbeidet.
- Bever** Felling, rester etter demninger og hytter sees svært vanlig langs tjern og sideelver. Det var mye gamle sportegn, men mindre helt ferske spor å se under feltarbeidet. Arten gikk sterkt tilbake i Norge på 1800-tallet, til slutt var det knapt 100 dyr igjen i Agder/Telemark. Samme utvikling fant sted i Sverige, men utover 1900-tallet hadde landet igjen en voksende stamme, helt eller delvis grunnlagt av om lag 80 dyr innført fra Norge i perioden 1922-39. I Trysil dukket de første dyrene opp i 1942-43, etter at arten hadde vært borte i vel 100 år (Valeur 1990). I Ljørdalen er det tillatt å felle/fange 25 dyr årlig, og ca. 20 av disse blir tatt. Stammen var større for ca. 15 år siden (SS).
- Skoglemen** Arten er påvist spredt i de søndre to tredeler av Hedmark, og forekommer utvilsomt også i undersøkelsesområdet. I 1984 ble arten funnet på et fjellvåkreir øst for Skåret (BB). Enkelte år kan den være svært tallrik. I 1996 ble rester av hele 35 ind. funnet i ei perleuglekasse ved Linnes UJ 670 275, 100-200 m vest for undersøkelsesområdet (Gundersen 1999).
- Lemen** Det er all grunn til å tro at arten forekommer i lemenår. I 1995 ble lemen funnet som byttedyr hos tårnfalk UJ 607 202, ca. 6 km vest for Fregn (Pattedyr-Atlas).

- Klatremus** Må antas å være en vanlig art i smågnagerår. I 1984 ble det funnet mange ind. på et fjellvåkreir øst for Skåret (BB). Under pattedyrleiren i 1996 ble det fanget et ind. ved Stortjønna UJ 7808. Samme år ble rester av 24 ind. funnet i ei perleuglekaske ved Linnes UJ 670 275, 100-200 m vest for undersøkelsesområdet. Arten var i dette materialet nest vanligste art, etter skoglemen (Gundersen 1999).
- Gråsidemus** Dette er gjerne en mindre vanlig art som er ujevnt fordelt i landskapet, ofte knyttet til furuskog og blokkmark. I 1984 ble et ind. funnet på et fjellvåkreir øst for Skåret (BB). I 1996 ble rester av 3 ind. funnet i ei perleuglekaske ved Linnes UJ 670 275, 100-200 m vest for undersøkelsesområdet (Gundersen 1999).
- Markmus** Som regel en vanlig art i kulturlandskap og på grasrike hogstflater. I 1984 ble arten funnet på et fjellvåkreir øst for Skåret (BB). Under pattedyrleiren i 1996 ble det fanget 2 ind. ved Tangåa UJ 8004. Samme år ble rester av 3 ind. funnet i ei perleuglekaske ved Linnes UJ 670 275, 100-200 m vest for undersøkelsesområdet (Gundersen 1999).
- Fjellrotte** Arten finnes helst på fuktig mark fra høyereliggende barskog og opp i fjellet. Artens utbredelse i Hedmark er ufullstendig kjent. I 1984 ble arten funnet på et fjellvåkreir øst for Skåret (BB). I 1996 ble rester av et ind. funnet i ei perleuglekaske ved Linnes UJ 670 275, 100-200 m vest for undersøkelsesområdet (Gundersen 1999).
- Stor skogmus** Under pattedyrleiren i 1996 ble et ind. funnet død i låven på Bjørneby UJ 721 140 (Gundersen 1999). Funnet er ganske isolert i forhold til andre funn i fylket, men det sier kanskje mest om hvor ufullstendig kunnskap vi har om småpattedyrenes utbredelse.
- Ulv** Streifdyr gjester undersøkelsesområdet med ujevne mellomrom. I 1998 ble en mindre ulv sporet i vestlia av Faksfjell (Per Martin Lokholt).
- Rødrev** Ekskrementer ble sett noen få steder under feltarbeidet. Arten er vanlig her som ellers, det felles 15-20 dyr i Ljørdalen hvert år (SS).
- Bjørn** Under feltarbeidet observerte vi mer og mindre tydelige spor tegn etter bjørn en rekke steder. Mest vanlig var istykkerslåtte eldre stubber. Fotavtrykk og gamle sammenraste maurtuer ble også sett. Det ferskeste var en elgkalv som var drept like nord for alpingsenteret 3-4 dager før vi fant den. Ifølge Per Martin Lokholt, som har fulgt med radiomerkede bjørner i grensetraktene i en årrekke, synes Fulufjellområdet som helhet å være et velegnet leveområde for bjørn. Mens store deler av Sør-Norge kun har besøk av streifende hannbjørner, brukes undersøkelsesområdet og vestsida av Ljørdalen også regelmessig av minst to binner med unger. Man kjenner ikke til at binner har født unger på norsk side, men dette kan godt ha funnet sted allerede. Siden det ikke jaktes bjørn inn mot området på svensk side, synes stammen å være i sakte vekst, og det er mulighet for etablering av nye binner videre vestover. De viktigste sommerområdene synes å være partier med tett skog i Tangådalen og videre sørover, på begge sider av grensa. Som hiområde er også den sørligste tredelen av undersøkelsesområdet viktigst.
- De siste ti år har hi ofte vært lokalisert til Faksfjellområdet eller det nærliggende Mellanfjället på svensk side. Hovedandelen av hiene ligger i den øvre del av skogen. Også vestsida av Ljørdalen er de siste ti årene blitt mye brukt som hiområde. Det eneste kjente hi i kommunen vinteren 1999/2000 lå på vestsida av elva ca. 5 km nord for Støa. Mens det tidligere var den sørligste delen av Fulufjellområdet som hadde størst aktivitet av bjørn, er hele området i økende grad tatt i bruk de siste årene. Så langt man kjenner til, er Fulufjellområdet det terreng i Sør-Norge som er viktigst for den sakte ekspanderende bjørnestammen.
- Bjørnen er mest sårbar for menneskelig forstyrrelse i den perioden den ligger i hi. Swenson m.fl. (1997) har vist at drektige binner som flyttet fra et hi til et annet før fødsel oftere mistet unger i eller nær hiet enn binner som ble hele vinteren i samme hi.

- Det materialet de la til grunn tydet på at menneskelig forstyrrelse var hovedårsaken til at binnene byttet hi.
- Røyskatt** Forekommer i dalen, spor er sett også i undersøkelsesområdet (BB, JB). Det er blitt felt/fanget 5-6 ind. i året etter at det ble tillatt å betale ut premie for arten (SS).
- Snømus** Spor er sett i undersøkelsesområdet (BB).
- Mink** Arten er tallrik i Ljørdalen. Rundt 1990 ble det fanget 65 pr. år, nå er tallet 25-30 (SS).
- Mår** Arten er vanlig forekommende, og har økt i antall de siste årene. På ettervinteren 2000 ble det felt/fanget 14 ind. i hele Ljørdalen (SS).
- Jerv** Streifdyr vandrer av og til gjennom undersøkelsesområdet, trolig ikke årlig. For noen år siden ble et dyr sporet i Girdalen (Per Martin Lokholt).
- Grevling** Arten sees ved bebyggelse i dalen og i hytteområdene. Det har vært omtrent samme forekomst lenge; kanskje 5-10 dyr samlet for Ljørdalen (SS).
- Oter** Arten fantes i Ljøravassdraget, så vel som i andre fiskerike elver i Trysil, fram til 1960-tallet (Mobæk 1988, BB, JB). Under pattedyrleiren i 1996 ble spor tegn påvist ved Flermoen sør for undersøkelsesområdet (Gundersen 1999), og høsten 1999 observerte Stig Fossheim to ind. sammen i Ljøra ved Årkosa UJ 79 03 (JB). Kanskje vil arten også her sakte vende tilbake, slik den har gjort i Rena.
- Gaupe** Arten forekommer regelmessig i Ljørdalen. De fleste år på 1990-tallet er hunner med ungekull registrert ved sporing. Brattpartiene i Fregn og Bjønnåsen er områder dyrene stadig er innom på sine vandringar (BB, JB, SS).
- Hjort** Streifdyr forekommer i området. Rapportforfatteren fant høsten 1989 spor og ekskrementer i den bratte, vestvendte lia av Fregn. På svensk side etablerte det seg en liten stamme i Fulunäs-området ca. 1995, og trolig er det noen av disse som i perioder har vært inne i undersøkelsesområdet, de siste årene er arten bl.a. sett i Girdalen og ved Støa (SS, BB, Per Martin Lokholt).
- Elg** Ljørdalen utgjør et eget viltstellområde, og undersøkelsesområdet utgjør omtrent halvparten av dette. I perioden 1996-99 er det felt hhv. 105, 124, 152 og 160 dyr. Stamme før jakt er beregnet til å være på vel 800 dyr, og svakt voksende i perioden 1995-2001. Høsten 2000 ble det felt 155 dyr (Elgstatistikk, Fylkesmannen i Hedmark). Arten har gode vilkår i dalen, med godt beite bl.a. på hogstflater. Snø- og vinterbeiteforhold gjør at elgen om vinteren konsentrerer seg i søndre del av undersøkelsesområdet. De siste vintrene har det stått elg langs hele dalen opp til Linnest (SS).
- Rådyr** Arten finnes i Ljørdalen og sidedalene, men det er færre dyr enn for 10 år siden, trolig fordi gaupa i økende grad har påvirket stammen. Det felles 8-10 rådyr i Ljørdalen hver høst (SS).
- Rein** I flere perioder har tamrein eller forvillet tamrein beitet i Fulufjellet. Etter Tsjernobylulykken ble 4.000 svenske tamrein flyttet sørover til mindre radioaktivt beite, og noen av disse er av og til inne i undersøkelsesområdet, de siste årene er det oftest enkelt dyr som er sett, men også en flokk på 14 dyr er registrert i Bergådalen (JB, SS).
- Moskusfe** På 1970-tallet kom et dyr til Bjørneby UJ 72 13. Dyret ble visstnok bedøvd og fraktet tilbake til normalt leveområde (JB).

Forekomst av truede arter

Mens det er forholdsvis få av fugleartene på den norske rødlista (Direktoratet for naturforvaltning 1999) som er påvist i området, er mange pattedyr og to av de tre rødlistede krypdyr-/amfibiartene i Hedmark påvist.

Tabell 1. Forekomst i Fulufjellområdet av arter som står på lista over truede arter i Norge (Direktoratet for naturforvaltning 1999).

Art	Kategori	Status
Liten salamander	Sårbar	Så langt er bare én lokalitet kjent
Spissnutefrosk	Sjelden	Påvist tre steder i 1996
Sangsvane	Sjelden	Sett i hekketida 2000, ikke hekkende
Kongeørn	Sårbar	En hekkelokalitet er kjent
Vendehals	Sårbar	Påvist i Girdalen i 2000
Dvergspett	Hensynskrevende	Påvist i Girdalen i 2000
Trane	Sårbar	Arten sees regelmessig, men hekker Neppe her
Taigaspissmus	Bør overvåkes	Påvist én gang, som byttedyr hos perleugle
Brandtflaggermus	Bør overvåkes	Påvist like sør for området i 1996
Skimmelflaggermus	Bør overvåkes	Påvist tre steder i 1996
Langøreflaggermus	Bør overvåkes	Påvist flere steder i 1996
Ulv	Direkte truet	Streifdyr forekommer
Bjørn	Sårbar	En del av et svært viktig bjørneområde, binner med unger bruker området
Jerv	Sjelden	Streifdyr forekommer
Oter	Bør overvåkes	Streifdyr forekommer
Gaupe	Bør overvåkes	Arten yngler i Ljørdalen

Forklaring av kategorier for truethet:

Direkte truet	Arter som er direkte truet og som står i fare for å dø ut i nærmeste framtid dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
Sårbar	Sårbare arter med sterk tilbakegang, som kan gå over i kategorien direkte truet dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
Sjelden	Sjeldne arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er i en utsatt situasjon pga. liten bestand eller spredt og sparsom utbredelse.
Hensynskrevende	Hensynskrevende arter som ikke tilhører kategoriene direkte truet, sårbar eller sjelden, men som pga. tilbakegang krever spesielle hensyn og tiltak.
Bør overvåkes	Kategorien omfatter arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. For disse artene er det grunn til overvåking av situasjonen.

Diskusjon og konklusjon

Fuglefaunaen i området må sies å være omtrent som forventet for de østlige deler av Hedmark. Mangelen på større myrarealer og sjøer bidrar til at våtmarksfuglene er svakt representert. Alle de fem hønsefuglartene man kan forvente forekommer, alle i ganske beskjedent antall i våre dager. Både ugler og rovfugler er middels godt representert, med et moderat antall arter. En lokal konsentrasjon av hullrugere ble registrert på vestsida av Girdalen, med fem spettearter på et lite område. Ellers er forekomsten av spetter og andre hullrugere som forventet. Spurvefuglfaunaen er forholdsvis artsrik, men mange av artene, særlig blant sangerne, har en svært sparsom forekomst. Arter knyttet til naturskog, som storfugl, tretåspett og lavskrike, er til stede i moderate antall.

Det er påvist forholdsvis få rødlistearter blant fuglene. Kongeørn har én fast hekkeplass i området. Også vendehals og dvergspett antas å hekke, siden de er påvist på en aktuell hekkelokalitet i slutten av mai.

Pattedyrfaunaen er forholdsvis godt kjent. Det foreligger en god del kunnskap også om småpattedyrenes forekomst. Det er vanskelig å vurdere om de mange artene av spissmus og flaggermus gjenspeiler spesielt gunstige leveområder, siden disse artenes utbredelse ellers er så dårlig undersøkt. De store pattedyrartene forekommer omtrent som forventet. Alle de fire store rovdyrene forekommer, og av dem står bjørnen i en særstilling. Fulufjellområdet som helhet synes å være et velegnet leveområde for bjørn. Mens store deler av Sør-Norge har besøk av streifende hannbjørner, brukes undersøkelsesområdet og vestsida av Ljørdalen også regelmessig av minst to binner med unger. Så langt man kjenner til, er dette det terreng i Sør-Norge som er viktigst for den sakte ekspanderende bjørnestammen. Som hiområde er den sørligste tredelen av undersøkelsesområdet viktigst. Det nærliggende Mellanfjället på svensk side og også vestsida av Ljørdalen er mye brukt som hiområde.

Konsekvenser av videre utbygging

Ingen rødlistede fuglearter er påvist i nærområdet til utbyggingsområdet. Det spiller orrfugl i det åpne partiet på toppen av heisanlegget. Trolig skjer dette tidlig om morgenen i slutten av alpinesongen, og mest etter at skisesongen er slutt. Dersom menneskelig aktivitet blir for stor i området, vil disse fuglene trolig være i stand til å flytte til andre åpne partier i nærheten. En intakt tiurleik ligger også i rimelig nærhet. Denne arten er langt mer sårbar. Siden skogbruket i dag forsøker å ta hensyn til spillplasser, vil trolig forstyrrelse fra folk som aktivt oppsøker leiken være den viktigste trusselen her. Med et økende antall hytter øker sannsynligheten for at flere vil oppsøke og bidra til uro på spillplassen.

Den viktigste usikkerheten som følge av en videre utbygging, knytter seg til bjørnens bruk av området. Bjørnen søker næring i nærområdet, og økt ferdsel av folk vil påvirke dyrenes mulighet til uforstyrret matleting. Dersom utbyggingsområdet skulle vise seg å være i bruk eller bli tatt i bruk som hiområde, vil økt ferdsel kunne føre til at drektige binner forstyrres slik at de forlater hiet, med fare for økt ungedødelighet som følge. Det er imidlertid ikke grunn til å tro at dette utbyggingsprosjektet alene vil ha noen vesentlig innvirkning på bjørnestammens forventede videre ekspansjon vestover.

Litteratur

- Bekken, J. 1991. Koppang søyene i Stor-Elvdal. Fugler og pattedyr. *Rapport nr. 54. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen*. 22 s.
- 1998. Fugler og pattedyr i ni barskogreservater i Hedmark. *Rapport nr. 11/1998. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen*. 42 s.
- Direktoratet for naturforvaltning 1999. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. Norwegian Red List 1998. *DN-rapport 3*: 1-161.
- Fylkesmannen i Hedmark. 1987. *Viltforhold i Trysil kommune. Kommentarer til viltområdekartet*. 38 s.
- Gundersen, H. (red.). 1999. Mammals in Trysil and Dovre. Results of the 1996 mammal study camp of the Norwegian Zoological Society (NZF) and the Dutch-Flemish Mammal Society (VZZ). *Norsk Zoologisk Forening. Rapport 4*. 57 s.
- Mobæk, A. 1988. Varig vernede vassdrag i Hedmark. Naturforhold og brukerinteresser (Veslesølva, Mistra, Ljøra, Åsta, Moelva og Skjervangen). *Rapport nr. 15. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen*. 61 s.
- Nilsson, A. 1971. *Sorex isodon* Tusov, en för Skandinavien ny näbbmusart. *Fauna och Flora* 66: 253-258.
- NOF (Norsk Ornitologisk Forening). 1994. *Norsk Fugleatlas*. 551 s.
- NOF-Hedmark (Norsk Ornitologisk Forening, avd. Hedmark). 1999. *VinterAtlas i Hedmark. Statusrapport pr. sesongen 1998/99*. 147 s. + vedlegg.
- Nordisk Ministerråd. 1983. Representative naturtyper i Norden. *Nordiske Utredninger (NU)* 1983:2. 139 s. + kartvedlegg.
- NOU (Norges offentlige utredninger). 1986. Ny landsplan for nasjonalparker. *NOU 1986:13*. 98 s. + vedlegg.
- NZF (Norsk Zoologisk Forening). 1976. Norske Dyrenavn. A. Virveldyr. *Fauna* 29(4): 1-64.
- Solstad, H. In prep. Vegetasjon og flora i Fulufjellsområdet, Trysil.
- Solås, A. 2000. Nøkkelbiotoper og hensynsområder i statsskogene i Trysil. *Ressursdata-rapport nr. 3-2000*. Statskog Ressursdata, Kongsberg. 46 s. + kartvedlegg.
- Swenson, J.E., F.Sandegren, S.Brunberg & P.Wabakken. 1997. Winter den abandonment by brown bears *Ursus arctos*: causes and consequences. *Wildl. Biol.* 3: 35-38.
- Tellesbø, O. 1997. Funn av taigaspissmus. *Fauna* 50: 57.
- Valeur, P. 1990. Beveren. S. 98-120 i Semb-Johansen, A. (red.). 1990. *Norges Dyr. Pattedyrene 3*. Cappelen, Oslo. 192 s.